

Na osnovu člana IV.B.7. a)(IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ O PROGLAŠENJU ZAKONA O STOČARSTVU

Proglašava se Zakon o stočarstvu koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Predstavničkog doma od 02.07.2013. godine i na sjednici Doma naroda od 25.07.2013. godine.

Broj 01-02-765-02/13
09. augusta 2013. godine
Sarajevo

Predsjednik
Živko Budimir, s. r

ZAKON O STOČARSTVU

I - OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

- (1) Ovim Zakonom uređuje se proizvodnja i uzgoj uzgojno vrijednih životinja, oplodnja i licenciranje domaćih životinja, trgovina uzgojno vrijednim životinjama i genetskim materijalom, zootehnički, zoohigijenski uslovi držanja i iskorišćavanja domaćih životinja, provođenje uzgoja uzgojno vrijednih životinja, nadzor nad primjenom ovog zakona, kaznene odredbe i druga pitanja važna za efikasnost i unaprjeđenje stočarstva na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija).
- (2) Odredbe ovog Zakona odnose se na uzgoj: goveda, svinja, koza, ovaca, konja, magaraca, kunića, peradi, pčela i drugih vrsta domaćih životinja koje imaju privrednu namjenu (u daljem tekstu: domaće životinje).

Član 2.

Uzgojem iz člana 1. stav 2. ovog Zakona potiče se povećanje uspješnosti proizvodnje domaćih životinja uz očuvanje ili poboljšanje njihove vitalnosti, povećanje ekonomičnosti stočarske proizvodnje, poboljšanje kvaliteta životinjskih proizvoda, očuvanje genetske raznolikosti domaćih životinja i evidencija domaćih životinja.

Član 3.

- (1) U ovom Zakonu upotrebljavaju se pojmovi sa slijedećim značenjem:
 1. **Stočarstvo** je grana poljoprivrede koja se bavi uzgojem i držanjem domaćih životinja za privredno iskorištavanje;
 2. **Uzgojno vrijedna životinja** je umatičena ili upisana domaća životinja te matično jato peradi i to:
 - a. **matična životinja čiste pasmine** upisana u matičnu knjigu, čiji su roditelji, djedovi i bake upisani u matičnu knjigu iste pasmine;
 - b. **evidentirana životinja** domaća je životinja obilježena ušnom markicom i uvedena u centralni registar;
 - c. **upisana životinja čiste pasmine ili križanac poznatih roditelja**, upisana u registar uzgoja;
 - d. **matično jato čiste pasmine ili hibrid** upisan u centralni popis matičnih jata;
 3. **Centralna uzgojno selekcijska služba** je organizovana u Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljem tekstu: Federalno ministarstvo) zadužena za poslove centralne koordinacije i kontrole uzgojno selekcijskog rada, te politike u stočarstvu Federacije;
 4. **Federalni agromediteranski zavod Mostar** – upravna organizacija koja u smislu ovog Zakona obavlja poslove čiji je djelokrug utvrđen Zakonom o o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave („Službene novine Federacije BiH“, broj 38/05); u (daljem tekstu: ovlaštene ustanove)
 5. **Federalni zavod za poljoprivredu Sarajevo** – upravna organizacija koja u smislu ovog Zakona obavlja poslove čiji je djelokrug utvrđen Zakonom o

- o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave (Službene novine Federacije BiH“, broj 38/05); (daljem tekstu ovlaštene ustanove)
6. **Kantonalna uzgojno selekcijska služba** organizaciona jedinica u kantonalnom ministarstvu nadležnom za poslove stočarstva (u daljem tekstu: kantonalno ministarstvo) ili kantonalnog zavoda nadležnog za poslove stočarstva (u daljem tekstu: kantonalni zavod) zadužen za obavljanje uzgojno selekcijskog rada;
 7. **Centralna matična knjiga i centralni popis matičnih jata** (knjiga, popis, kartoteka, datoteka ili neki drugi oblik evidentiranja podataka u elektronskoj formi), je centralni skup svih podataka o uzgojno vrijednim životinjama u Federaciji koju vodi uzgojno selekcijska služba na osnovu obaveznih informacija kantonalnih uzgojno selekcijskih službi;
 8. **Kantonalna matična knjiga** je knjiga koju vodi kantonalna uzgojno selekcijska služba (knjiga, popis, kartoteka, datoteka ili neki drugi oblik evidentiranja podataka u elektronskoj formi), o matičnim životinjama iz programa uzgoja čiste pasmine, da bi se te životinje mogle identifikovati, te da bi se moglo dokazati porijeklo i proizvodnost tih životinja;
 9. **Registar uzgoja** je registar koji vode kantonalne službe i uzgojna društva (knjiga, popis, kartoteka, datoteka ili neki drugi oblik evidentiranja podataka u elektronskoj formi) o životinjama iz programa osjemenjivanja, križanja i odabira životinja iz populacije, a da bi se one mogle identifikovati, te da bi se moglo dokazati porijeklo;
 10. **Zootehnika** je sistem tehničko-tehnoloških postupaka u uzgoju i iskorištavanju životinja;
 11. **Izvorne pasmine** su pasmine domaćih životinja nastale na teritoriji Federacije;
 12. **Matica pčela** je rasplodna ženka u pčelinjoj zajednici;
 13. **Pčelinja zajednica** je roj pčela u košnici sa pripadajućim saćem, koji se sastoji od jedne matice, radilica i trutova tokom proizvodne sezone;
 14. **Pčelarstvo** je držanje i gajenje pčela, proizvodnja matica pčela, meda i drugih pčelinjih proizvoda;
 15. **Soj** je uža skupina životinja unutar pasmine sličnih nasljednih osobina;
 16. **Natprosječna životinja** je umatičena uzgojno vrijedna životinja koja je prema nasljednim osobinama iznad prosjeka uzgoja kojem pripada;
 17. **Uzgoj stoke** sistem je genetskih i zootehničkih postupaka u izgradnji proizvodnih kapaciteta životinje;
 18. **Stvaranje uzgojno vrijednih životinja** skup je uzgojno selekcijskih postupaka i mjera kojima se izgrađuje genetski vrijedna i u populaciji natprosječna životinja;
 19. **Uzgojni program** skup je selekcijskih postupaka kojima se ostvaruje genetsko unaprjeđivanje pojedinih vrsta i pasmina životinja;
 20. **Ispitivanje proizvodnosti** je postupak utvrđivanja proizvodnosti životinja, uključujući kvalitet proizvoda, a cilj je procjena uzgojnih vrijednosti u usmjeravanju tehnologije njihova iskorištavanja;
 21. **Uzgojna vrijednost** je nasljedni uticaj životinje na genetsku vrijednost njenih potomaka;
 22. **Testiranje** je postupak procjene uzgojnih vrijednosti primjerenim metodama i tehnološko-tehničkim postupcima;

23. **Test na vlastiti rast i razvoj (performance test)** postupak je procjene uzgojne vrijednosti za osobine rasta i razvoja testirane jedinke;
24. **Test po potomstvu (progeni test)** postupak je procjene uzgojnih vrijednosti životinje na osnovu podataka o proizvodnim osobinama potomaka;
25. **Kontrolni test** postupak je utvrđivanja uspješnosti križanog uzgoja;
26. **Križanje** je sparivanje životinja različitih pasmina, sojeva i linija da bi se dobile proizvodno vrjednije životinje;
27. **Licenciranje** je uzgojna mjera odabira i ocjene rasplodnjaka za prirodni pripust;
28. **Genetska manipulacija** plansko je mijenjanje genoma pojedinih životinja;
29. **Genetski materijal** biološki je reproduksijski materijal (sjeme, jajne ćelije i zameci);
30. **Genetska raznolikost** stepen je učestalosti gena unutar vrste;
31. **Hibrid** je životinja dobivena sistematskim i smislenim postupcima križanja;
32. **Proizvodna osobina** privredni je važna i mjerljiva osobina životinje;
33. **Pedigre** je potvrda o porijeklu i proizvodnim osobinama matičnih životinja;
34. **Potvrda o porijeklu** je isprava o porijeklu upisane životinje;
35. **Uzgajivač** je pravno ili fizičko lice koje je vlasnik uzgojno vrijedne životinje;
36. **Uzgojno gazdinstvo** je gazdinstvo registrovano za uzgoj uzgojno vrijednih grla životinja, u skladu sa ovim zakonom i proisteklim podzakonskim aktima;
37. **Uzgojno društvo** je pravno lice koje predstavlja farmu ili više farmi koje u uzgoju koriste kombinacione sposobnosti pasmina ili linija;
38. **Udruženje uzgajivača** je interesna grupa uzgajivača, čiji je osnovni cilj genetsko unaprjeđivanje domaćih životinja provođenjem uzgojnog programa;
39. **Savez uzgajivača** je interesna grupa više udruženja uzgajivača, a cilj mu je genetsko unaprjeđivanje domaćih životinja provođenjem uzgojnog programa u Federaciji;
40. **Centar za reprodukciju** je mjesto koje odgovara biološkim zahtjevima za oplodnju životinja;
41. **Izložba domaćih životinja** je manifestacija sa karakterom unaprjeđenja stočarstva, ocjene pojedinačnih uspjeha u uzgojnim programima pojedinih vrsta stoke i pasmina, sa statusom lokalnog, entitetskog i/ili međunarodnog značaja;
42. **Stočarska aukcija** je manifestacija prodajno-izložbenog karaktera;
43. **Izložbeni i/ili aukcijski prostor** je registrovana lokacija koja ispunjava tehničko-tehnološke zahtjeve za održavanje ovih manifestacija;
44. **Proizvodi životinjskog porijekla** su: meso, svježje mlijeko, vuna, jaja, med, stajnjak i drugi proizvodi životinjskog porijekla;
45. **Ovlaštena ustanova** pravni subjekt s ovlaštenjem za obavljanje određenih stručnih i drugih poslova vezanih za uzgojno seleksijski rad u stočarstvu.

II - PROIZVODNJA I UZGOJ UZGOJNO VRIJEDNIH ŽIVOTINJA

Član 4.

- (1) Stvaranje uzgojno vrijednih životinja u Federaciji provodi se prema uzgojnim programima za pojedine vrste i pasmine domaćih životinja.
- (2) Uzgojni program određuje veličinu populacije, uzgojni cilj, uzgojne metode, načine njegovog uspješnog provođenja i načine objave rezultata njegovog provođenja.
- (3) Uzgojni program mora ispunjavati slijedeće uslove da:
 1. se može utvrditi da će se njime ostvariti genetski napredak populacije na kojoj će se provoditi;
 2. se može utvrditi da je dovoljno velika populacija uzgojno vrijednih životinja na kojoj će se provoditi;
 3. su osigurane stručne, tehničke i organizacione pretpostavke za provođenje uzgojnog programa;
 4. su u provođenju uzgojnog programa uključeni odgovarajući stručni zaposlenici;
 5. je osigurano valjano vođenje sve propisane uzgojne dokumentacije;
 6. se osigurava održavanje genetske varijabilnosti;
 7. su osigurani uslovi za sprječavanje parenja u srodstvu osim u slučaju kada je to uzgojnim programom predviđeno.
- (4) Uzgojne programe iz stava 1. ovog člana donosi federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljem tekstu: federalni ministar) na prijedlog ovlaštene ustanove uz mišljenje kantonalnog ministarstva.
- (5) Uzgojni programi iz stava 1. ovog člana obavezni su za savez uzgajivača (u daljem tekstu: Savez uzgajivača), udruženja uzgajivača, (u daljem tekstu: Udruženje), uzgajivače i druge učesnike stvaranja uzgojno vrijednih životinja.
- (6) Uzgojno društvo donosi i provodi vlastiti uzgojni program u kojem koristi kombinacione sposobnosti pasmina i linija domaćih životinja u skladu sa st. 3. i 4 ovog člana.

Član 5.

Uzgojno vrijedne životinje moraju biti trajno označene i uvedene u centralni popis matičnih grla. Matična jata peradi vodi se u centralnom popisu matičnih jata.

Član 6.

- (1) Uzgojem uzgojno vrijednih životinja mogu se baviti samo uzgajivači koji su upisani u registar uzgajivača uzgojno vrijednih životinja na osnovu prijave za upis.
- (2) Registar uzgajivača uzgojno vrijednih životinja vodi Federalno ministarstvo, na osnovu evidencija kantonalne službe, ovlaštene ustanove i Saveza uzgajivača.
- (3) Oblik, način vođenja registra i obrazac prijave za upis iz stava 1. ovog člana, propisuje federalni ministar.

Član 7.

- (1) Proizvodnjom genetskog materijala te prijenosom zametaka mogu se baviti pravna lica registrovana za obavljanje te djelatnosti, uz prethodno pribavljenu saglasnost Federalnog ministarstva.
- (2) Poslove iz stava 1. ovog člana mogu obavljati pravna lica koja imaju zaposlenike odgovarajuće stručne spreme, posjeduju objekte i opremu te ispunjavaju propisane zootehničke i veterinarsko-zdravstvene uslove.
- (3) Pravna lica koja proizvode sjeme za vještačko osjemenjivanje, za dobivanje saglasnosti, moraju imati uz uslove propisane u stavu 2. ovog člana i muška uzgojno vrijedna rasplodna grla.
- (4) Uslove iz stava 2. ovog člana propisuje federalni ministar.

Član 8.

- (1) Genetskim manipulacijama mogu se baviti naučne institucije u istraživačke svrhe, u zatvorenim i za tu namjenu opremljenim objektima.
- (2) Na osnovu prethodne saglasnosti kantonalnog ministarstva Federalno ministarstvo izdaje rješenje kojim odobrava naučnoj instituciji obavljanje poslova iz stava 1. ovog člana.
- (3) Genetske manipulacije domaćim životinjama i nasljednom tvari domaćih životinja pod stalnim su nadzorom Federalnog ministarstva.
- (4) O rezultatima genetskih manipulacija ovlaštene naučne institucije iz stava 1. ovog člana dužne su o svakoj manipulaciji sačiniti izvještaj i izvijestiti Federalno ministarstvo.
- (5) Ukoliko Federalno ministarstvo utvrdi da dobiveni rezultati genetskih manipulacija domaćim životinjama i nasljednom tvari domaćih životinja ne osiguravaju uspješno privredno iskorištavanje ili su nepovoljni za rast i razvoj organizma, tako dobiven proizvod odnosno organizam mora se uništiti u prisustvu federalne poljoprivredne inspekcije na trošak vlasnika.
- (6) Kod postupka uništavanja iz stava 4. ovog člana obavezno je vođenje zapisnika.

Član 9.

- (1) Uzgojna vrijednost uzgojno vrijednih životinja te kvalitet križanih životinja procjenjuje se propisanim postupcima.
- (2) Rezultati procjene su javni i dostupni svakom uzgajivaču.
- (3) Procjene uzgojne vrijednosti uzgojno vrijednih životinja i kvaliteta križanih životinja obavljaju ovlaštene ustanove u saradnji sa naučnim institucijama.
- (4) Postupke procjena uzgojne vrijednosti uzgojno vrijednih životinja i kvaliteta križanih životinja iz stava 1. ovog člana propisuje federalni ministar.

Član 10.

- (1) Na uzgojno vrijednim životinjama obavlja se ispitivanje uzgojno važnih osobina te njihova provjera (testiranje) na potomstvu.
- (2) Ispitivanje proizvodnosti i testiranje uzgojno vrijednih životinja obavlja ovlaštena ustanova pri čemu provedbu može povjeriti kantonalnoj službi.
- (3) Postupke ispitivanja i testiranja iz stava 2. ovog člana propisuje federalni ministar.

Član 11.

Uzgojno vrijedna perad može se proizvoditi samo od jaja koja potiču od peradi čistih pasmina, hibrida i djedovskih matičnih jata.

Član 12.

U prodaju se mogu staviti samo selekcionisane matice sivih pčela, proizvedene pod kontrolom kantonalne uzgojno selekcijske službe.

Član 13.

- (1) Izvorne i zaštićene pasmine i sojevi domaćih životinja nastale na teritoriji Federacije predstavljaju dio nacionalne biološke baštine, pod posebnom zaštitom države.
- (2) Izvorne pasmine se upisuju u registar izvornih pasmina koji vodi uzgojno-selekcijska služba. U skladu sa ratifikovanim sporazumima se vrši zaštita imena i izvorne pasmine.
- (3) Očuvanje i iskorištavanje pasmina i sojeva iz stava 1. ovog člana obavlja se prema uzgojnim programima za pojedine pasmine i sojeve.
- (4) Zaštita izvornih pasmina i sojeva ostvaruje se držanjem potrebnog broja životinja za održavanje uzgoja i čuvanjem njihova genetskog materijala.
- (5) Budžetom Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Budžet FBiH) osiguravaju se sredstva za zaštitu određenog broja domaćih životinja i genetskog materijala pojedinih pasmina i sojeva iz stava 1. ovog člana.
- (6) Listu izvornih i zaštićenih pasmina i sojeva domaćih životinja te određenog broja grla na prijedlog ovlaštenih naučnih i stručnih ustanova iz oblasti uzgoja domaćih životinja odobrava federalni ministar.
- (7) Izvoz izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja provodi se na osnovu rješenja o saglasnosti za izvoz koje izdaje Federalno ministarstvo.
- (8) Dozvolu za izvoz izvornih i zaštićenih pasmina izdaje Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine.

Član 14.

- (1) Pasmine, sojevi i hibridi koji se uzgajaju u Federaciji vode se u posebnom registru.
- (2) Registar iz stava 1. ovog člana vodi Federalno ministarstvo.
- (3) Prijave za priznavanje nove pasmine, soja i hibrida stvorenih posebnim uzgojnim programom u Federaciji ili svijetu podnose uzgajivači, uzgojne organizacije i uzgojna društva Federalnom ministarstvu.
- (4) Federalni ministar rješenjem imenuje Komisiju za priznavanje pasmina, sojeva i hibrida. iz stava 3. ovog člana.
- (5) Oblik, način vođenja, sadržaj prijave i postupak priznavanja propisuje federalni ministar.
- (6) Za priznate pasmine, sojeve i hibride Federalno ministarstvo izdaje rješenje o upisu u registar iz stava 1. ovog člana.

- (7) Popis priznatih pasmina, sojeva ili hibrida iz stava 6. ovog člana objavljuje se u „Službenim novinama Federacije BiH“.
- (8) Kada u Federaciji dođe do smanjenja brojnog stanja domaćih životinja pojedine vrste, pasmine i kategorije, zbog čega se umanjuje obim poljoprivredne proizvodnje, federalni ministar može donijeti naredbu o ograničenju ili zabrani klanja njihova podmlatka.
- (9) Zabrana iz stava 8. ovog člana ne odnosi se na podmladak koji se mora izlučiti zbog povrede, zaostajanja u rastu ili bolesnih stanja koja nisu razlog zabrane klanja.

III - OPLODNJA I LICENCIRANJE DOMAĆIH ŽIVOTINJA

Član 15.

Oplođnja domaćih životinja zootehnička je i zdravstvena mjera, obavlja se vještačkim osjemenjivanjem i prirodnim pripustom.

Član 16.

- (1) Za vještačko osjemenjivanje može se koristiti samo sjeme natprosječno vrijednih rasplodnjaka potvrđenih testom na vlastiti rast i razvoj ili testovima na potomstvo, zavisno o starosti rasplodnjaka i stadiju testiranja, koji potiču od natprosječnih roditelja.
- (2) U prirodnom pripustu mogu se koristiti uzgojno vrijedni rasplodnjaci koji potiču od natprosječno vrijednih roditelja te zadovoljavaju uslove za ocjenu vanjštine grla i reproduccionog stanja.
- (3) Provjeru porijekla i ocjenu vanjštine rasplodnjaka obavljaju ovlaštene ustanove i kantonalna služba, a reprodukcijско zdravstveno stanje nadležna veterinarska služba.
- (4) Ukoliko u Federaciji nema dovoljno uzgojno vrijednih rasplodnjaka neke pasmine određenih u stavu 2. ovog člana, za prirodni se pripust mogu koristiti i odabrana (licencirana) grla u tipu te pasmine.
- (5) Licenciranje rasplodnjaka obavlja Komisija za licenciranje.
- (6) Komisiju iz stava 5. ovog člana imenuje rješenjem federalni ministar.
- (7) Način rada Komisije za licenciranje i postupak odabiranja grla iz stava 5. ovog člana propisuje federalni ministar na prijedlog uzgojno selekcijske službe.

Član 17.

- (1) Rasplodnjaci koji potiču od natprosječno vrijednih roditelja namijenjeni korištenju putem vještačkog osjemenjivanja i prirodnog pripusta upisani su u centralni popis muških matičnih grla.
- (2) Svi rasplodnjaci koji se koriste putem prirodnog pripusta upisani su u matičnu knjigu o čemu se izdaje potvrda.

Član 18.

- (1) Vještačko osjemenjivanje domaćih životinja mogu obavljati veterinari i veterinarski tehničari i uzgajivači na svojem stadu koji su osposobljeni za vještačko osjemenjivanje.
- (2) Uzgajivači koji obavljaju vještačko osjemenjivanje domaćih životinja i isto provode na vlastitom stadu moraju biti za to stručno osposobljeni, raspolagati propisanom opremom i priborom i biti upisani u registar izvođača vještačkog osjemenjavanja.
- (3) Svi uzgajivači koji obavljaju vještačko osjemenjivanje osim veterinara moraju imati potvrdu o stručnoj osposobljenosti za izvođenje vještačkog osjemenjavanja.
- (4) Registar uzgajivača za izvođenje vještačkog osjemenjavanja vodi centralna uzgojno-seleksijska služba.
- (5) Stručno osposobljavanje uzgajivača za izvođenje vještačkog osjemenjavanja iz stava 2. ovog člana se provodi na organizovanim obukama, prema programu koji odobrava Federalno ministarstvo, a na prijedlog Veterinarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu.
- (6) Konkurs i izbor izvođača obuke za stručno osposobljavanje fizičkih lica za izvođenje vještačkog osjemenjavanja raspisuje i provodi Federalno ministarstvo.

Član 19.

Rasplodnjaci namijenjeni prirodnom pripustu mogu se koristiti samo na vlastitom stadu, osim u slučaju korištenja licenciranih muških rasplodnjaka, upisanih u matičnu knjigu.

Član 20.

- (1) Rasplodnjaci koji se koriste putem vještačkog osjemenjivanja i prirodnog pripusta moraju biti pod stalnom zdravstvenom kontrolom nadležne veterinarske službe.
- (2) Najmanje jednom godišnje ocjenjuje se svako rasplodno grlo od kojeg se uzima sjeme namijenjeno vještačkom osjemenjivanju i prirodnom pripustu da bi se utvrdilo novo stanje uzgojne i upotrebna vrijednost rasplodnjaka.
- (3) Komisiju za ocjenu muških rasplodnih grla, čije je sjeme namijenjeno vještačkom osjemenjivanju ili muških grla za prirodu pripust, a koja je sastavljena od predstavnika kantonalnog ministarstva i Federalnog ministarstva, ovlaštenih i naučnih institucija iz oblasti uzgoja domaćih životinja, imenuje rješenjem federalni ministar.
- (4) Način rada Komisije za ocjenu muških rasplodnih grla propisuje federalni ministar na prijedlog uzgojno seleksijske službe.
- (5) Ako rasplodnjak ispunjava postavljene uzgojne i reproduksijske uslove, na prijedlog Komisije federalni ministar donosi rješenje o načinu korištenja uzgojno rasplodnog grla.
- (6) Praćenje uzgojne i upotrebne vrijednosti rasplodnjaka namijenjenom prirodnom pripustu obavlja ovlaštena ustanova.
- (7) Kada rasplodnjak ne ispunjava postavljene uzgojne i reproduksijske uslove, Komisija za ocjenu muških rasplodnih grla predlaže izlučenje iz daljeg uzgojnog korištenja, te o tome obavještava držaoca rasplodnjaka, uzgojnu organizaciju i nadležnu poljoprivrednu inspekciju.

- (8) Vlasnik izlučenog rasplodnjaka iz stava 4. ovog člana nema pravo na naknadu štete.
- (9) Rasplodnjake namijenjene prirodnom pripustu ocjenjuje Komisija za licenciranje koja se imenuje svake godine na način propisan članom 16. stav 6. ovog zakona.
- (10) Trajno izlučeni rasplodnjaci ne mogu se više koristiti u uzgoju.

Član 21.

- (1) Lica koja obavljaju vještačko osjemenjivanje i držaoci rasplodnjaka u prirodnom pripustu dužni su voditi popis o osjemenjivanju i prirodnom pripustu te vlasniku plotkinje izdati potvrdu o porijeklu sjemena (ime rasplodnjaka, pasmina, porijeklo).
- (2) Način vođenja popisa te oblik i način izdavanja potvrde iz stava 1. ovog člana propisuje federalni ministar.

Član 22.

- (1) Pravna lica i uzgajivači koji obavljaju vještačko osjemenjivanje dužni su voditi evidenciju o izvršenim osjemenjavanjima, a izvještaj dostavljaju kantonalnoj službi i ovlaštenoj ustanovi.
- (2) Držaoci rasplodnjaka u prirodnom pripustu dužni su kantonalnoj uzgojno selekcijskoj službi dostavljati izvještaje o obavljenim pripustima.
- (3) Oblik i sadržaj izvještaja iz st. 1. i 2. ovog člana propisuje federalni ministar.

IV- TRGOVINA UZGOJNO VRIJEDNIM ŽIVOTINJAMA I GENETSKIM MATERIJALOM

Član 23.

U prodaju se može staviti uzgojno vrijedna životinja, propisno označena, odnosno pouzdano opisana (kopitari), koja posjeduje rodovnik ili potvrdu o porijeklu.

Član 24.

- (1) Sjeme rasplodnjaka, zametke i jajne ćelije u prodaju može staviti pravno lice na osnovu rješenja o odobrenoj proizvodnji ili prodaji ovog genetskog materijala izdatog od Federalnog ministarstva uz stručno mišljenje ovlaštenih ustanova.
- (2) Pravno lice iz stava 1. ovog člana mora ispunjavati uslove u pogledu stručnih kadrova i odgovarajućih objekata i opreme, koje propisuje federalni ministar.

Član 25.

- (1) Sjeme rasplodnjaka može se stavljati u prodaju ako je propisno označeno i ako je za rasplodnjaka izdata dozvola za korištenje.
- (2) Zahtjev za izdavanje dozvole traži vlasnik rasplodnjaka.
- (3) Dozvole za korištenje izdaje Federalno ministarstvo ako su ispunjeni uslovi u pogledu uzgojne vrijednosti te ako je sjeme zdravstveno ispravno.

- (4) Potvrdu o ispunjenim uslovima u pogledu zdravstvene ispravnosti sjemena izdaje nadležna veterinarska organizacija, a potvrdu o uzgojnoj vrijednosti izdaje ovlaštena ustanova.
- (5) Prodaja sjemena pod stalnom je kontrolom nadležne poljoprivredne i veterinarske inspekcije.
- (6) Pravilnik o označavanju sjemena iz stava 1. ovog člana te uslove u pogledu uzgojne vrijednosti i ispitivanja sjemena iz stava 3. ovog člana propisuje federalni ministar.

Član 26.

- (1) Rješenje o davanju saglasnosti za uvoz zametaka i jajnih ćelija, u skladu sa Zakonom o veterinarstvu BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 34/02) i Pravilnikom o uvozu i provožu živih životinja, proizvoda životinjskog porijekla, veterinarskih lijekova, stočne hrane i otpadaka životinjskog porijekla u Bosnu i Hercegovinu („Službeni glasnik BiH“, br.52/09), izdaje federalni ministar uz stručno mišljenje ovlaštenih ustanova.
- (2) Zameci i jajne ćelije moraju prije stavljanja u prodaju biti ispitani, propisno označeni praćeni propisanom dokumentacijom (rodovnik i potvrda o zdravstveno-higijenskom stanju).
- (3) Pravilnik o označavanju i ispitivanju iz stava 2. ovog člana donosi federalni ministar.

Član 27.

- (1) Uzgojno vrijedne životinje i genetski materijal mogu uvoziti pravna lica, ako je uvoz u skladu sa programom uzgoja pojedine vrste ili pasmine stoke uz stručno mišljenje ovlaštenih ustanova.
- (2) Uvoz uzgojno vrijednih životinja i genetskog materijala ne može se zbog uzgojnih razloga zabranjivati, sprječavati ili ometati ako su pri uvozu ispunjeni uslovi:
 - a. za uzgojno vrijedne životinje:
 - da su upisane u matičnu knjigu ili registar uzgoja za hibridne životinje koji vodi **nadležna** uzgojna organizacija ili uzgojno društvo zemlje porijekla;
 - da su označene na propisani način;
 - da posjeduje propisanu uzgojnu dokumentaciju.
 - b. za sjeme:
 - da potiče od rasplodnjaka koji je upisan u matičnu knjigu ili registar uzgoja za hibridne životinje koji vodi ovlaštena uzgojna organizacija ili uzgojno društvo zemlje porijekla;
 - da potiče od rasplodnjaka koji ima pozitivan test na proizvodne osobine i pozitivnu uzgojnu vrijednost, osim u slučajevima ako se sjeme uvozi u ograničenim količinama bez rezultata testa zbog obavljanja test osjemenjivanja ili drugog opravdanog uzgojnog razloga što je u saglasnosti sa uzgojnim programom a potvrđeno je od strane ovlaštene ustanove;
 - da je dobiveno u centru za vještačko osjemenjivanje ovlaštenom od službenog tijela zemlje izvoznice;
 - da je označeno na propisan način;

- da posjeduje propisanu uzgojnu dokumentaciju priznate uzgojne organizacije zemlje porijekla.

c. za zametke i jajne ćelije:

- da potiču od uzgojno vrijednih životinja koje su upisane u matičnu knjigu ili registar uzgoja za hibridne životinje koji vodi ovlaštena uzgojna organizacija ili uzgojno društvo zemlje porijekla;
 - da su dobiveni u centru za vještačko osjemenjivanje ili stanici za prijenos zametaka i jajnih ćelija ovlaštenih od službenog tijela zemlje izvoznice;
 - da su označeni na propisan način;
 - da posjeduju propisanu uzgojnu dokumentaciju.
- (3) Dokaze o ispunjavanju uslova iz stava 2. ovog člana uvoznik mora posjedovati pri uvozu uzgojno vrijednih životinja ili genetskog materijala.
 - (4) Uvoziti se mogu uzgojno vrijedne životinje i genetski materijal čistih pasmina, sojeva i hibrida ako su te pasmine, sojevi i hibridi upisani u registar propisan članom 14. stav 1. ovog zakona.
 - (5) Rješenje o davanju saglasnosti o uvozu iz stava 1. ovog člana izdaje federalni ministar.
 - (6) Dozvolu za uvoz iz stava 1. ovog člana izdaje Ured za veterinarstvo Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

Član 28.

- (1) U naučne i eksperimentalne svrhe mogu se uvoziti rasplodna grla koja ne pripadaju kategoriji uzgojno vrijednih i ostalih grla izuzev od odredaba člana 27. ovog zakona.
- (2) Rješenje kojim se daje saglasnost o uvozu grla iz stava 1. ovog člana donosi federalni ministar.
- (3) Dozvolu za uvoz iz stava 1. ovog člana izdaje Ured za veterinarstvo Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

Član 29.

- (1) Izvoziti se mogu uzgojno vrijedne životinje i genetski materijal, koji u pogledu uzgojne i rasplodne vrijednosti te zdravstvenog stanja ispunjavaju uslove za obavljanje djelatnosti trgovine na domaćem tržištu, ako sa inostranim kupcem nije drugačije ugovoreno.
- (2) Izvorne i zaštićene pasmine mogu se izvoziti ako izvoz ne ugrožava potrebno brojno stanje životinja i njihovu zaštitu.
- (3) Rješenje kojim se daje saglasnost o izvozu iz stava 2. ovog člana donosi federalni ministar.

V–ZOOTEHNIČKI I ZOOHIGIJENSKI USLOVI DRŽANJA I ISKORIŠTAVANJA DOMAĆIH ŽIVOTINJA

Član 30.

Držanje i iskorištavanje domaćih životinja u privredne svrhe mora biti u skladu sa propisima o zootehničko-zootehnološkim uslovima, zaštiti okoliša i propisima koji određuju uslove dobrobiti životinja.

Član 31.

- (1) Kod izgradnje novog smještajnog prostora za domaće životinje vlasnik je dužan imati mišljenje o minimalnim tehničko-tehnološkim uslovima proizvodnje i etološki prihvatljivim postupcima sa životinjama, pribavljeno od ovlaštene ustanove.
- (2) Kod obnove starog smještajnog prostora za domaće životinje, vlasnik je dužan imati mišljenje o minimalnim tehničko-tehnološkim uslovima proizvodnje i etološki prihvatljivim postupcima sa životinjama, pribavljeno od ovlaštene ustanove.
- (3) Tehnološko-tehnički uslovi propisani su Zakonom o zaštiti i dobrobiti životinja („Službeni glasnik BiH „broj 25/09).
- (4) Uslova iz stava 1. ovoga člana dužna se pridržavati nadležna služba općine pri izdavanju lokacijske dozvole za izgradnju objekta.
- (5) Objekti zatečeni u proizvodnim postupcima u trenutku donošenja ovog Zakona, a koji ne ispunjavaju uslove propisane stavom 3. ovog člana, dužni su u roku od 5 (pet) godina od njegovog donošenja ispuniti iste, počevši sa usklađivanjima najkasnije u roku od 6 (mjeseci) od donošenja propisa za tehnološko-tehničke uslove iz ovog člana.

Član 32.

- (1) Sa stajskim gnojem treba postupati tako da se ne ugrožava zdravlje ljudi i domaćih životinja, okoliš, te kvalitet hrane i vode za životinje i životinjskih proizvoda.
- (2) Objekti za sakupljanje stajskog gnoja (gnojišta, gnojne jame, jame za gnojovku, lagune) i uređaji za preradu i obradu stajskog gnoja moraju ispunjavati propisane tehničko-tehnološke uslove.
- (3) Tehničko-tehnološke uslove iz stava 2. ovog člana propisuje ministar.

Član 33.

- (1) Vlasnik domaćih životinja može ograditi svoje imanje zaštitnom ogradom kako bi osigurao nesmetan uzgoj životinja, ako pri tome ne ograničava zakonska prava drugih.
- (2) Vlasnik domaćih životinja može zabraniti neovlašten ulaz tuđih domaćih životinja na svoje imanje, odnosno vlastito ili zakupljeno poljoprivredno zemljište.
- (3) Vlasnik domaćih životinja ne može sa svojim životinjama neovlašteno ulaziti niti koristiti tuđe imanje, odnosno tuđe poljoprivredno zemljište.

- (4) Vlasnik domaćih životinja koji je neovlaštenim ulazom ili korištenjem tuđeg imanja, odnosno tuđeg poljoprivrednog zemljišta, prouzrokovao materijalnu štetu vlasniku istog, dužan je snositi sve nastale troškove.
- (5) U slučaju da je vlasnik domaćih životinja koje su prouzrokovale štetu nepoznat, životinje zatečene na tuđem imanju, odnosno poljoprivrednom zemljištu, Federalno ministarstvo i nadležna poljoprivredna inspekcija imaju pravo ukloniti, te trajno zbrinuti, odnosno prodati radi namirenja učinjene štete.

Član 34.

Uzgajivač uzgojno vrijednih životinja dužan je provesti registraciju uzgojnog gazdinstva u skladu sa Pravilnikom o minimumu tehničko-tehnoloških i zoohigijenskih uslova za držanje uzgojno vrijednih grla, koji propisuje federalni ministar.

Član 35.

Uzgajivaču je dopušteno obavljati u vlastitom stadu na domaćim životinjama zootehničke zahvate: odrožavanje mladih životinja, kupiranje repova i sječenje zubi prasadi, skraćivanje kljunova, obrezivanje papaka, njegu kože i dlake, tretiranje preparatima protiv parazita u skladu sa uputama proizvođača, davanje mineralnih i vitaminskih preparata prema uputama proizvođača.

Član 36.

Domaćim životinjama koje se koriste u gospodarske svrhe nije dopušteno davanje hormonalnih preparata da bi se poticao rast, proizvodnja mlijeka, mesa, jaja ili zbog drugih proizvodnih razloga.

Član 37.

- (1) Preseljenje pčela dopušteno je samo ako su sve pčelinje zajednice zdrave što se dokazuje svjedodžbom o zdravstvenom stanju i porijeklu životinja u skladu sa propisima o veterinarskim mjerama.
- (2) Način premještanja pčela, položaj pčelinjaka u odnosu na zemljište, javni put, ljude i životinje, način zaštite, postupak s odbjeglom rojem i druge postupke s pčelama, na prijedlog uzgojnih društava i stručnih službi propisuje federalni ministar.

Član 38.

- (1) U opravdanim slučajevima (sigurnost ljudi, masovna pojava bolesti, prenapučenost košnicama) kantonalni poljoprivredni inspektor može zabraniti držanje pčela na određenom prostoru ili zabraniti premještanje istih u skladu sa odgovarajućom Odlukom o držanju stoke na/u određenim područjima.
- (2) Odluku iz stava (1) ovog člana dužni su donijeti kantoni i organi lokalne samouprave najkasnije u roku od (šest) mjeseci od dana donošenja ovog Zakona.

VI - HRANA ZA ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA

Član 39.

- (1) Domaće životinje smiju se hraniti samo hranom za životinje čiji kvalitet odgovara propisima o kvalitetu hrane za životinje.
- (2) Pod kvalitetom hrane za životinje podrazumijevaju se njena fizikalno-hemijska i hranidbena svojstva.
- (3) U prodaju se može staviti hrana za životinje i pojedini sastojci hrane za životinje ako njen kvalitet odgovara propisu o kvalitetu hrane za životinje.
- (4) Propis iz stava 1. ovog člana koji se odnosi na fizikalno – hemijska i hranidbena svojstva hrane za životinje reguliše Zakon o hrani („Službeni glasnik BiH „broj 50/04).

Član 40.

- (1) Hrana za životinje može se staviti u prodaju pakovana i u rasutom stanju. Pakovana hrana za životinje mora imati deklaraciju na ambalaži, a u rasutom stanju mora imati deklaraciju uz svaku pošiljku.
- (2) Hrana za životinje u prometu treba odgovarati kvalitetu navedenom u deklaraciji za određenu proizvodnu kategoriju, a zrnasta i voluminozna u rasutom stanju mora odgovarati propisanim normama.
- (3) Hrana za životinje u trgovini na malo mora biti u originalnom pakovanju.
- (4) Hrana za životinje iz uvoza mora biti proizvedena u skladu sa standardima o kvalitetu hrane za životinje zemlje izvoznice i propisima o kvalitetu hrane za životinje u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: BiH), te za stavljanje u promet mora biti deklarirana na jednom od zvaničnih jezika u BiH.
- (5) Hrana za životinje može se izvoziti samo ako je proizvedena i deklarirana u skladu s propisima o kvalitetu hrane za životinje u BiH.

VII- PROVOĐENJE UZGOJA UZGOJNO VRIJEDNIH ŽIVOTINJA

Član 41.

- (1) Obavljanje poslova uzgoja uzgojno vrijednih životinja obavljaju uzgajivači, uzgojne organizacije, ovlaštene ustanove uz praćenje kantonalne službe i službe u Federalnom ministarstvu.
- (2) Uzgajivači se mogu u cilju provođenja uzgoja uzgojno vrijednih životinja udruživati u udruženja, u skladu sa odredbama Zakona o udruženjima i fondacijama („Službene novine Federacije BiH”, broj 45/02) i odredbama ovog Zakona.
- (3) Uzgajivač može samostalno provoditi uzgoj uzgojno vrijednih životinja ako ispunjava uslove iz člana 42. ovog Zakona.

Član 42.

- (1) Federalno ministarstvo će izdati rješenje o davanju saglasnosti uzgajivaču, uzgojnoj organizaciji, udruženju uzgajivača za bavljenje uzgojem uzgojno vrijednih životinja ako:
 1. postoji uzgojni program za onu pasminu ili vrstu uzgojno vrijednih životinja čijim će se uzgojem uzgojna organizacija baviti;
 2. postoji dovoljno velika populacija uzgojno vrijednih životinja za provođenje uzgojnog programa;
 3. ima uposlene odgovarajuće zaposlenike za obavljanje poslova za provođenje uzgojnog programa;
 4. su osigurani tehnički i organizacioni uslovi:
 - a) da se životinje mogu trajno označiti, a kod konja tačno opisati, tako da im se uvijek može utvrditi identitet;
 - b) da će se uredno voditi matične knjige;
 - c) da se može imati uvid u sve dokumente od važnosti za uzgoj;
 - d) da postoji jasno određeno teritorijalno područje djelovanja uzgojne organizacije;
 - e) da će svaka životinja iz domaćeg uzgoja ili uvoza koja udovoljava uslovima porijekla, ispravno biti označena te vanjskim izgledom odgovara standardima pasmine, a na zahtjev člana uzgojne organizacije biti upisana u matičnu knjigu ili registar uzgoja, te da se za životinje iz drugih uzgoja neće postavljati viši uslovi.
 - f) da je članstvo u uzgojnoj organizaciji dostupno svakom uzgajivaču koji se nalazi na području djelovanja uzgojne organizacije, odnosno udruženju koje se bavi uzgojem uzgojno vrijednih životinja iste pasmine ili vrste i osigurava uslove za uspješno provođenje uzgojnog programa.
- (2) Zadovoljavanje uslova iz stava 1. tač. 3. i 4. ovog člana, a koji se odnose na provođenje pojedinih stručnih poslova, uzgojna organizacija može ostvariti samostalno ili dokazati isto ugovorom sa ovlaštenom ustanovom.

Član 43.

- (1) Zahtjev za izdavanje saglasnosti iz člana 42. ovog Zakona mora sadržavati:
 1. naziv, adresu i dokaz o pravnom obliku podnosioca zahtjeva;
 2. ime, prezime i adresu lica koja imaju pravo potpisa;
 3. podatke iz stava 1. tačke 4. ovog člana ovjerava ovlaštena ustanova;
 4. ime, prezime i adresu lica odgovornih za provođenje uzgojnog programa;
 5. podatke o predviđenom broju uzgojno vrijednih životinja koje će biti uključene u provođenje uzgojnog programa te popis uzgajivača, odnosno udruženja pri osnivanju;
 6. uzgojni program iz kojeg je vidljiv uzgojni cilj, uzgojne metode, veličina populacije na kojoj se on provodi te način ispitivanja osobina uzgojno vrijednih životinja;
 7. dokaz o prostornom djelovanju uzgojne organizacije, te saglasnost postojeće uzgojne organizacije iz kojeg je vidljivo da ne postoji isto teritorijalno područje djelovanja te da uspostava nove uzgojne organizacije neće ometati provođenje uzgojnog programa postojeće uzgojne organizacije.

- (2) U slučaju da na nekom području postoji uzgojna organizacija koja provodi uzgojni program iste pasmine i vrste uzgojno vrijednih životinja može se pri davanju saglasnosti podnosiocu zahtijeva suziti teritorijalno područje djelovanja ili se zahtjev može odbiti.

Član 44.

Federalno ministarstvo će uskratiti saglasnost uzgojnoj organizaciji ako njen rad nije osnovan na provedbi usvojenog uzgojnog programa ili ako bi on narušavao provođenje genetske izgradnje jedne pasmine ili vrste uzgojno vrijednih životinja.

Član 45.

- (1) Federalno ministarstvo vodi Centralni registar uzgajivača na bazi registara uzgoja koji vode ovlaštene ustanove, kantonalne službe i Savez udruženja uz priloženo rješenje za svako udruženje.
- (2) Oblik i sadržaj registra uzgajivača i Centralnog registra uzgajivača propisuje Federalno ministarstvo.

Član 46.

- (1) Uzgojna organizacija i ovlaštteni uzgajivač moraju najkasnije do kraja prvog mjeseca tekuće godine poslati ovlaštenoj ustanovi, kantonalnoj službi izvještaj o provođenju uzgojnog programa za proteklu godinu.
- (2) Ovlaštena ustanova, kantonalna služba može zatražiti sve podatke o rezultatima rada uzgojne organizacije i ovlaštenog uzgajivača te ima pravo uvida u dokumentaciju uzgojne organizacije.
- (3) Ovlaštena ustanova, kantonalna služba obavezna je sačiniti izvještaj o rezultatima rada uzgojnih organizacija i uzgajivača i poslati isti Federalnom ministarstvu najkasnije do kraja drugog mjeseca tekuće godine za proteklu godinu.

Član 47.

- (1) Uzgajivač u provođenju uzgoja uzgojno vrijednih životinja obavlja:
1. provođenja uzgoja uzgojno vrijednih životinja i uzgojnog programa;
 2. vodi matične knjige za uzgojno vrijedne životinje na svom stadu te podatke o tome dostavlja udruženju uzgajivača i ovlaštenoj ustanovi.
- (2) Udruženje uzgajivača u provođenju uzgoja uzgojno vrijednih životinja vrši:
1. provođenje uzgojnog programa;
 2. vodi matično knjigovodstvo udruženja i registar uzgoja za uzgojno vrijedna grla, registar uzgajivača uzgojno vrijednih životinja, registar članova udruženja te podatke o tome dostavlja savez uzgajivača i ovlaštenoj ustanovi;
 3. organizuje samostalno ili zajedno sa savezom, uzgajivača odnosno ovlaštenom ustanovom prodaju uzgojno vrijednih životinja za članove udruženja;
 4. vodi i druge poslove od interesa za članove udruženja.
- (3) Savez uzgajivača u provođenju uzgoja uzgojno vrijednih životinja vrši:

1. provođenje uzgojnog programa;
2. koordinaciju prodaje uzgojno vrijednih životinja za članove Udruženja;
3. zastupa interese Udruženja u provođenju uzgoja uzgojno vrijednih životinja kao i druge poslove od zajedničkog interesa.

Član 48.

(1) Federalno ministarstvo u provođenju uzgoja i selekcije obavlja slijedeće poslove:

1. vodi centralni popis uzgojno vrijednih životinja svih vrsta, pasmina, sojeva i hibrida;
2. vodi centralni registar uzgajivača uzgojno vrijednih životinja;
3. uspostavlja informacijski sistem za praćenje uzgoja svih vrsta uzgojno vrijednih životinja u Federaciji;
4. objavljuje rezultate kontrole proizvodnosti, procjene uzgojnih vrijednosti i svih oblika testova;
5. daje saglasnost na uzgojne programe i učestvuje u kontroli i provedbi istih.
6. sarađuje sa Savezom i Udruženjima uzgajivača pojedinih vrsta i pasmina uzgojno vrijednih životinja, organizuje i prati trgovinu uzgojno vrijednih životinja;

(2) Kantonalno ministarstvo u provođenju uzgoja i selekcije obavlja slijedeće poslove:

1. vodi kantonalne matične knjige i registar uzgoja i podatke dostavlja centralnoj selekcijskoj službi i ovlaštenim ustanovama;
2. izdaje isprave o porijeklu i proizvodnim osobinama;
3. obavlja kontrolu proizvodnosti uzgojno vrijednih životinja;
4. obrađuje rezultate kontrole proizvodnosti i dostavlja ih centralnoj uzgojno selekcijskoj službi i ovlaštenim ustanovama;
5. provodi testiranje uzgojno vrijednih životinja u saradnji sa naučno istraživačkim institucijama i ovlaštenim ustanovama;
6. dostavlja uzgajivačima na korištenje obrađene uzgojno selekcijske podatke o njihovim uzgojno vrijednim grlima;
7. učestvuje u komisijama za licenciranje rasplodnjaka i ocjenu muških rasplodnih grla;
8. organizuje i prati trgovinu uzgojno vrijednih životinja u saradnji sa udruženjem i savezom uzgajivača;
9. učestvuje u aktivnostima vezanim za organizovanje takmičenja, sajмова, aukcijskih izložbi domaćih životinja i izbor ocjenjivačke komisije, o čemu federalni ministar donosi pravilnik;
10. obavlja i druge poslove u području uzgojno selekcijskog rada na prostoru svog djelovanja.

(3) Stručne i analitičke poslove u oblasti uzgojno-selekcijskog rada i druga pitanja važna za efikasnost i unaprjeđenje stočarstva na teritoriji Federacije koji su od posebnog značaja za Federaciju, a određeni su ovim Zakonom i na osnovu njega izdanim pod zakonskim aktima obavljaju institucije ovlaštene od strane Federalnog ministarstva.

(4) Poslovi iz stava 1. ovog člana su:

1. izrađuje i predlaže uzgojne programe za pojedine pasmine domaćih životinja;

2. organizuje kontrolu proizvodnosti uzgojno vrijednih životinja u saradnji sa kantonalnim uzgojno selekcijskim službama;
3. obavlja procjene uzgojnih vrijednosti uzgojno vrijednih životinja i kvaliteta križanih životinja u saradnji sa centralnom uzgojno selekcijskom službom, kantonalnom uzgojno selekcijskom službom i naučno istraživačkim institucijama;
4. izrađuje i predlaže liste autohtonih i zaštićenih pasmina sa mjerama za njihovo očuvanje, u saradnji sa naučnim institucijama;
5. izdaje stručna mišljenja za uvoz uzgojno vrijednih životinja i genetskog materijala;
6. prati uvoz uzgojno vrijednih životinja i genetskog materijala te o tome vodi evidenciju i izrađuje izvještaje;
7. izdaje stručna mišljenja uzgajivačima i uzgajivačkim udruženjima o zadovoljenju minimalnih zootehničkih i organizacionih uslova za provedbu uzgoja uzgojno vrijednih životinja;
8. osposobljava uzgajivače da imaju osnovna znanja o uzgoju i postupcima sa domaćim životinjama;
9. učestvuje u komisijama za licenciranje rasplodnjaka i ocjenu muških rasplodnih grla;
10. prati uzgojne i upotrebne vrijednosti rasplodnjaka namijenjenih prirodnom pripustu u saradnji sa kantonalnim uzgojno selekcijskim službama;
11. u saradnji s drugim institucijama razvija nove metode za unaprijeđenje uzgojno selekcijskog rada.

Član 49.

- (1) Provođenje ciljeva utvrđenih ovim Zakonom od interesa su za Federaciju.
- (2) Materijalno tehnička sredstva potrebna za provođenje odredaba ovog Zakona osiguravaju se iz Budžeta Federacije BiH.

VIII – NADZOR NAD PRIMJENOM OVOG ZAKONA

Član 50.

- (1) Federalno ministarstvo vrši upravni nadzor nad provođenjem ovog Zakona i propisa donesenih na osnovu istog koji su ovim zakonom stavljeni u nadležnost Federacije, kao i upravni nadzor nad institucijama, ustanovama i organizacijama u obavljanju poslova određenih ovim Zakonom, a predstavljaju vršenje javnih ovlasti.
- (2) U obavljanju nadzora nad izvršenjem poslova u vršenju javnih ovlasti, iz stava 1. ovog člana, Federalno ministarstvo obavlja upravni nadzor nad zakonitošću akata kojima se rješava u upravnim stvarima te vrši nadzor i ostvaruje neposredni uvid i kontrolu u postupanju pravnih lica kojima su povjerene javne ovlasti, daje instrukcije za izvršenje poslova i traži podatke i obavijesti o izvršenju ovog zakona i drugih propisa donesenih na osnovu njega i izvještaje o izvršenju poslova u vršenju javnih ovlasti.

- (3) Federalno ministarstvo vrši i nadzor nad kantonalnim ministarstvima u dijelu izvršenja federalne politike i provođenja mjera u oblasti stočarstva koje su od značaja za Federaciju.
- (4) Kantonalno ministarstvo vrši upravni nadzor nad provođenjem ovog Zakona i propisa donesenih na osnovu njega koji su ovim zakonom stavljeni u nadležnost kantona.
- (5) Upravni nadzor nad provedbom ovog Zakona i propisa donesenih na osnovu njega, kao i upravni nadzor nad radom ovlaštenih pravnih lica u prenijetim im poslovima vrši Federalno ministarstvo.
- (6) Federalno ministarstvo obavlja upravni nadzor nad zakonitošću akata kojima se rješava u upravnim stvarima te vrši nadzor i ostvaruje neposredni uvid i kontrolu u postupanju pravnih lica kojima su povjerene javne ovlasti, daje instrukcije za izvršenje poslova i traži podatke i obavijesti o izvršenju ovog Zakona i drugih propisa donesenih na osnovu njega i izvještaje o izvršenju poslova u vršenju javnih ovlasti.
- (7) Federalno ministarstvo vrši nadzor nad kantonalnim ministarstvom u dijelu provođenja federalne politike u oblasti jedinstvene politike u stočarstvu na teritoriji Federacije.
- (8) Kantonalno ministarstvo obavlja upravni nadzor nad provođenjem ovog Zakona i propisa donesenih na osnovu njega u poslovima koji su dati u nadležnost kantona i nad pravnim licima kojima je prenijeta javna ovlast iz nadležnosti kantona.

Član 51.

- (1) Inspekcijski nadzor u provođenju ovog Zakona i propisa donesenih na osnovu ovog Zakona vrše, federalna poljoprivredna inspekcija organizovana u Federalnoj upravi za inspekcijske poslove i kantonalne poljoprivredne inspekcije organizovane u kantonalnim upravama za inspekcijske poslove.
- (2) Inspekcijski nadzor se vrši u skladu sa Zakonom o organizaciji organa uprave u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 35/05) i Zakonom o inspekcijama u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 69/05) - (u daljem tekstu: Zakon o inspekcijama).
- (3) Inspekcijski nadzor nad provođenjem ovog Zakona i propisa donesenih na osnovu njega, kao i kontrolu kvaliteta proizvoda životinjskog porijekla u prometu obavlja federalna i kantonalna poljoprivredna inspekcija.

Član 52.

- (1) Inspekcijski nadzor nad primjenom ovog Zakona neposredno obavljaju federalni i kantonalni poljoprivredni inspektori/inspektorice kao državni službenici sa posebnim ovlaštenjima i odgovornošću (u daljem tekstu: poljoprivredna inspekcija).
- (2) Poslove federalnog i kantonalnog poljoprivrednog inspektora može obavljati diplomirani inženjer poljoprivrede smjera stočarstvo, zootehnike, odnosno općeg smjera, koji ima položen stručni upravni ispit za državne službenike, odnosno položen ispit općeg znanja predviđen za državne službenike organa uprave u Federaciji ili javni ispit predviđen za državne službenike institucija BiH i najmanje tri godine radnog iskustva u struci.

Član 53.

- (1) U provođenju inspekcijskog nadzora iz oblasti stočarstva federalni poljoprivredni inspektor je ovlašten i obavezan provoditi nadzor:
 1. procesa ispitivanja proizvodnih osobina uzgojno vrijednih životinja, testiranja na potomstvo te ispravnosti vođenja popisa matičnih grla svih vrsta uzgojno vrijednih životinja i izdavanja rodovnika i potvrda o porijeklu;
 2. procesa provođenja uzgojnih programa;
 3. rada Saveza udruženja građana koje se bave uzgojem uzgojno vrijednih životinja;
 4. proizvodnje i trgovine sjemena, jajnih ćelija i zametaka;
 5. provođenja procesa zaštite izvornih i zaštićenih pasmina;
 6. uvođenja u proizvodnju novih pasmina sojeva i hibrida;
 7. proizvodnje, trgovine i kvaliteta hrane za životinje, u skladu sa ovim zakonom;
 8. i ostale poslove propisane ovim zakonom.
- (2) Ako federalna poljoprivredna inspekcija u postupku inspekcijskog nadzora utvrdi da je povrijeđen ovaj Zakon ili propis donesen na osnovu njega, naredit će rješenjem da se utvrđene nepravilnosti, odnosno nedostaci uklone u određenom roku:
 1. rješenja o izlučenju rasplodnjaka namijenjenog vještačkom osjemenjivanju prema prijedlogu Komisije za ocjenu rasplodnjaka;
 2. rješava u postupcima donošenja odluke o uslovnosti novoizgrađenih i obnovljenih objekata za držanje životinja u skladu sa članom 31. stav 1. ovog zakona;
 3. podnosi zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka radi povrede ovog zakona i propisa donesenih na osnovu njega;
- (3) Na rješenje federalnog poljoprivrednog inspektora o naloženim upravnim mjerama na osnovu ovog Zakona, može se uložiti žalba u roku osam dana od prijema rješenja.
- (4) O žalbi rješava Federalno ministarstvo.
- (5) Žalba na rješenje federalnog poljoprivrednog inspektora o upravnim mjerama ne odgađa izvršenje rješenja.

Član 54.

U provođenju inspekcijskog nadzora iz oblasti stočarstva kantonalni poljoprivredni inspektor je ovlašten i obavezan provoditi nadzor, a naročito:

1. nadzire provođenje uzgojnih programa;
2. nadzire proizvodnju, odabir i trgovinu uzgojno vrijednim životinjama;
3. pregleda matične knjige i uzgojne upisnike te drugu dokumentaciju koja se odnosi na proizvodnju i trgovinu uzgojno vrijednih životinja;
4. nadzire ispitivanje proizvodnih osobina uzgojno vrijednih životinja, testiranje na potomstvo te ispravnost popisa matičnih grla svih vrsta uzgojno vrijednih životinja i izdavanje rodovnika i potvrda o porijeklu;
5. nadzire provođenje zaštite izvornih i zaštićenih pasmina i sojeva te vođenje njihova popisa;
6. nadzire uvođenje u proizvodnju novih pasmina, sojeva i hibrida;
7. nadzire proizvodnju i trgovinu sjemena, jajnih ćelija i zametaka;

8. kontroliše obavljanje vještačkog osjemenjivanja i prirodnog pripusta te vođenje popisa o osjemenjivanju i prirodnom pripustu;
9. nadzire obilježavanje uzgojno vrijednih životinja;
10. nadzire držanje i iskorištavanje domaćih životinja;
11. nadzire neovlašteno ulaženje domaćih životinja na tuđi posjed, odnosno tuđe poljoprivredno zemljište;
12. nadzire rad ovlaštenih ustanova i uzgojnih organizacija u provođenju uzgoja uzgojno vrijednih životinja;
13. nadzire korištenje sredstava koje ovlaštena ustanova i uzgojne organizacije dobivaju iz državnog budžeta i koriste za provođenje uzgoja uzgojno vrijednih životinja;
14. nadzire proizvodnju i trgovinu i kvalitet hrane za životinje, u skladu sa ovim zakonom;
15. nadzire proizvodnju proizvoda životinjskog porijekla te postupak utvrđivanja njihovog kvaliteta;
16. uzima uzorke proizvoda proizvedenih ili stavljenih u trgovinu prema odredbama ovog zakona;
17. nadzire i ostale poslove propisane ovim zakonom;
18. donosi rješenja o izlučenju rasplodnjaka namijenjenog prirodnom pripustu prema ocjeni Komisije za licenciranje odnosno ocjenu rasplodnjaka;
19. podnosi zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka radi povrede ovog zakona i propisa donesenih na osnovu njega;
20. rješava u postupcima donošenja odluke o uslovnosti novoizgrađenih i obnovljenih objekata za držanje životinja u skladu sa članom 31. stav 1. ovog zakona.

Član 55.

- (1) Poljoprivredna inspekcija u skladu sa članom 27. Zakona o inspekcijama donosi godišnje programe rada i mjesečne planove rada obavljanja inspekcijskih nadzora.
- (2) Pri izradi godišnjih programa i planova, federalna poljoprivredna inspekcija dostavlja na mišljenje Federalnom ministarstvu, a kantonalna poljoprivredna inspekcija dostavlja na mišljenje kantonalnom ministarstvu.
- (3) Glavni federalni poljoprivredni inspektor dostavlja mjesečno izvještaj o izvršenim inspekcijskim pregledima u oblasti stočarstva Federalnom ministarstvu.
- (4) Glavni kantonalni poljoprivredni inspektori podnose mjesečno izvještaje kantonalnom ministarstvu vezano za izvršeni inspekcijski nadzor iz oblasti stočarstva.

Član 56.

Ukoliko nadležni poljoprivredni inspektor pri vršenju inspekcijskog nadzora utvrdi da je povrijeđen ovaj zakon ili drugi propisi donijeti na osnovu njega inspektor ima pravo i obavezu:

- rješenjem narediti da se utvrđeni nedostaci, nepravilnosti otklone na način i u roku kako je određeno ovim zakonom i propisima na koji se odnosi inspekcijski nadzor;

- zabraniti ili privremeno zabraniti djelatnost kada je to određeno ovim zakonom ili posebnim propisima čiji nadzor nad provođenjem vrši inspekcija;
- privremeno oduzeti, prodati ili uništiti robu za koju se utvrdi da je protupravno nastala ili služi prometu ili izvršenju radnji i poslova koji su u suprotnosti sa propisima;
- narediti preduzimanje odgovarajućih upravnih radnji koje je privredni subjekat i drugo pravno lice, institucija koja ima javna ovlaštenja, odnosno organ uprave obavezan da preduzme;
- prisilno provesti izvršenje određene upravne mjere kada je subjekat nadzora sam ne izvrši;
- podnijeti prijavu protiv subjekta nadzora i odgovornog lica za učinjeni prekršaj ili krivično djelo;
- odrediti i druge mjere i obaviti radnje koje su određene ovim zakonom i posebnim propisima.

Član 57.

- (1) Fizička i pravna lica čiji rad podliježe nadzoru federalnog poljoprivrednog inspektora dužna su mu omogućiti obavljanje nadzora i pružiti potrebne podatke i obavijesti.
- (2) Federalno ministarstvo rješava žalbe protiv donesenih upravnih akata ovlaštenih ustanova u vršenju povjerenih javnih ovlasti.
- (3) Rješenja Federalnog ministarstva su konačna i protiv njih nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom kod nadležnog suda u sjedištu prvostepenog organa.

Član 58.

- (1) Fizička i pravna lica čiji rad podliježe nadzoru poljoprivrednog inspektora, dužna su mu omogućiti obavljanje nadzora i pružiti potrebne podatke i obavijesti.
- (2) Zaključak o dozvoli izvršenja rješenja poljoprivredni inspektor dužan je donijeti bez odlaganja, a najkasnije u roku od osam dana od dana kada je rješenje postalo izvršno.

Član 59.

- (1) Ako nadležni poljoprivredni inspektor pri inspekcijskom nadzoru posumnja da hrana za životinje ili drugi proizvodi ne odgovaraju kvalitetu utvrđenom propisom, uzet će određeni broj uzoraka i dostaviti ih na analizu ovlaštenoj ustanovi.
- (2) Uzorci za analizu dostavljaju se pod šifrom.

Član 60.

- (1) Superanalizu može tražiti proizvođač u roku od 15 dana nakon dobivene analize ili poljoprivredni inspektor, ako posumnja u rezultat analize.
- (2) Nalaz superanalize konačan je i može se pobijati samo pod uslovima i na način propisan za pobijanje javnih isprava.

Član 61.

- (1) Vlasnik od kojeg je uzet uzorak dužan je podmiriti troškove pakovanja i analize uzorka ako se analizom utvrdi da proizvodi od kojih je uzet uzorak ne odgovaraju propisanom, odnosno deklarisanom kvalitetu.
- (2) Ako se analizom utvrdi da uzorci odgovaraju propisanoj, odnosno deklarisanom kvalitetu, troškove pakovanja, prijevoza i analize uzorka podmiruje organ državne uprave čiji je poljoprivredni inspektor, dostavio uzorke na analizu.
- (3) Vlasnik proizvoda od kojeg je uzet uzorak nema pravo na nadoknadu vrijednosti uzorka.

Član 62.

- (1) Kad se analizom, odnosno superanalizom utvrdi da proizvod ne odgovara propisanom ili deklarisanom kvalitetu, poljoprivredni inspektor će zabraniti promet i upotrebu tog proizvoda.
- (2) Na zahtjev vlasnika proizvoda koji nema propisan kvalitet, ali udovoljava uslovima za upotrebu u druge svrhe, inspektor može dopustiti tu upotrebu.
- (3) Poljoprivredni inspektor, može dozvoliti da se stavi u prodaju proizvod koji ima deklarisan kvalitet, ali je istekao rok upotrebe označen na deklaraciji pod uslovom da vlasnik proizvoda izmijeni deklaraciju proizvoda prema rezultatima utvrđenim analizom, odnosno superanalizom.
- (4) Kad se superanalizom utvrdi da proizvod ne odgovara za upotrebu, poljoprivredni inspektor će narediti njegovo uništenje.

IX - KAZNE NE ODREDBE

Član 63.

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 KM do 15.000,00 KM bit će kažnjeno za prekršaj pravno lice ako:
 - proizvodi genetski materijal te prenosi zametke bez odobrenja Federalnog ministarstva (član 8. stav 1.);
 - se bavi genetskim manipulacijama bez odobrenja Federalnog ministarstva (član 9. stav 1.);
 - za vještačko osjemenjivanje koristi sjeme suprotno odredbi člana 17. stav 1.;
 - koristi rasplodnjake koji su izlučeni iz uzgoja (član 20. stav 9.);
 - postupi suprotno odredbi člana 27.;
 - utvrđuje ispravnost proizvoda životinjskog porijekla suprotno propisima o njihovom kvalitetu (član 39. stav 3.).
- (2) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana bit će kažnjeno i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 500,00 KM do 2.000,00 KM.
- (3) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana bit će kažnjeno fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 500,00 KM do 1.500,00 KM.

Član 64.

(1) Novčanom kaznom od 3.500,00 KM do 6.000,00 KM bit će kažnjeno za prekršaj pravno lice ako:

- rasplodnjaci nisu upisani u matične knjige (član 17.);
- obavlja vještačko osjemenjivanje suprotno odredbi člana 18. st. 1. i 2.;
- prodaje sjeme rasplodnjaka, zametke i jajne ćelije suprotno odredbi člana 25 stav 1.;
- prodaje sjeme rasplodnjaka suprotno odredbi člana 25.;
- prodaje zametke i jajne ćelije suprotno odredbi člana 26.;
- uvozi uzgojno vrijedne životinje i genetski materijal suprotno odredbi člana 27.;
- izvozi uzgojno vrijedne životinje i genetski materijal suprotno odredbi člana 29 st. 1 i 2.);
- postupa suprotno odredbi člana 31. st. 3. i 4.;
- daje domaćim životinjama hormonske preparate suprotno odredbi člana 36.;
- u prodaju stavlja hranu za životinje i pojedine sastojke za hranu takvog kvaliteta koja ne odgovara propisu o kvalitetu proizvoda životinjskog porijekla (član 39. stav 3.);
- obavlja djelatnost u trgovini hranom za životinje suprotno odredbi člana 40.;
- proizvodi životinjskog porijekla ne odgovaraju propisanim uslovima kvaliteta (član 39. stav 2.);
- provodi uzgoj uzgojno vrijednih životinja suprotno odredbi člana 41.

(2) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana bit će kažnjeno i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 500,00 KM do 1.000,00 KM.

(3) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana bit će kažnjen pojedinac (fizičko lice) novčanom kaznom u iznosu od 500,00 KM do 1.500,00 KM.

Član 65.

(1) Novčanom kaznom od 2.000,00 KM do 5.000,00 KM bit će kažnjeno za prekršaj pravno lice ako:

- proizvodi uzgojno vrijedne životinje suprotno uzgojnom programu (član 4. stav 1.);
- ne postupa u skladu sa odredbama člana 6. st. 1. i 2.;
- se bavi uzgojem uzgojno vrijedne životinje, a nije upisana u registar-uzgajivača uzgojno vrijednih životinja (član 6. stav 1.);
- proizvodi uzgojno vrijednu perad suprotno odredbi člana 11.;
- stavlja u prodaju matice pčela suprotno odredbi člana 12.;
- u prirodnom pripustu koristi rasplodnjake suprotno odredbi člana 19.;
- ne postupa u skladu sa članom 22. stav. 1. i 2. ;
- prodaje uzgojno vrijedne životinje suprotno odredbi člana 23.;
- ne ispunjava propisane uslove u pogledu stručnih zaposlenika, objekata i opreme (član 24. stav 2.);
- drži i iskorištava domaće životinje suprotno propisima o zaštiti okoline i dobrobiti životinja (član 30.);

- kod izgradnje i obnove smještajnog prostora za domaće životinje postupi suprotno odredbi člana 31.;
 - na domaćim životinjama u vlastitom stadu obavlja nedopuštene zahvate osim iz člana 35;
 - na vrijeme ne dostavi ovlaštenoj organizaciji izvještaje o provođenju uzgojnog programa za proteklu godinu (član 46.);
 - poljoprivrednom inspektoratu ne omogući obavljanje nadzora i ne pruži potrebne podatke i obavijesti (član 53. stav 1.).
- (2) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana bit će kažnjeno i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 1.000,00 KM.
- (3) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana bit će kažnjeno fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 1.000,00 KM.

Član 66.

Sredstva dobivena od novčanih kazni za prekršaje i izrečenih mjera po odredbama ovog Zakona su prihod Budžeta Federacije.

X - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 67.

Odredbe ovog Zakona primjenjuju se na sve započete postupke u kojima nije do stupanja na snagu ovog Zakona doneseno konačno rješenje.

Član 68.

- (1) Najkasnije u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona, federalni ministar će u skladu sa svojim ovlaštenjima donijeti propise o:
- načinu vođenja matičnih knjiga, registara i prijava, te uslove koje trebaju ispunjavati domaće životinje da bi bile upisane u matičnu knjigu i registar (član 5. član 6. stav 1. i član 7. st. 1. i 2.);
 - uslovima za proizvodnju i distribuisanje genetskog materijala i prenos zametka (član 8. stav 2.);
 - postupku procjene vrijednosti uzgojno vrijednih i križanih životinja, te postupku ispitivanja proizvodnosti i testiranja (član 9. stav 4. i član 10. stav 2.);
 - sadržaju prijave i postupku priznavanja novih pasmina, sojeva i hibrida (član 14. stav 3. i stav 6.);
 - načinu rada Komisije za licenciranje i postupak licenciranja (član 16. stav 5 i 7.);
 - uslovima koje mora ispunjavati pravno ili fizičko lice za obavljanje djelatnosti vještačkog osjemenjivanja (član 18. st. 1. i 2.);
 - načinu rada Komisije za ocjenu muških rasplodnih grla (član 20. stav 3.);
 - obliku i sadržaju izvještaja o vještačkom osjemenjivanju i prirodnom pripustu (član 22. st. 1. i 2.);

- uslovima koje moraju ispunjavati pravna lica, u pogledu stručnih zaposlenika, objekata i opreme za proizvodnju i prodaju genetskog materijala (član 24. stav 1.);
 - propisima o ispitivanju i označavanju sjemena rasplodnjaka, zametaka i jajnih ćelija (član 25. st. 1. i 3. i član 26. stav 1.);
 - minimalno tehničko –tehnoškim i zoohigijenskim uslovima izgradnje objekata za smještaj i držanje domaćih životinja (član 31. stav 1.);
 - pravilnik o osposobljenosti i nivou znanja uzgajivača član 34. stav 1.;
 - kvalitetu proizvoda životinjskog porijekla (član 39. stav 1- propis o kakvoći hrane Zakon o hrani („Službeni glasnik BiH“, broj 50/04);
 - obliku i sadržaju registra uzgojnih organizacija (član 45. stav 2);
 - o organizaciji takmičenja, sajмова, aukcijskih izložbi domaćih životinja i izboru komisije za ocjenu grla. (član 45. stav 1. tačka 9.).
- (2) Do stupanja na snagu propisa iz stava 1. ovog člana, ostaju na snazi propisi koji su doneseni na osnovu Zakona o mjerama za unaprjeđivanje stočarstva ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/98), ako nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Član 69.

Stupanjem na snagu ovog Zakona prestaje važiti Zakon o mjerama za unaprjeđivanje stočarstva ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/98).

Član 70.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamenta Federacije BiH
Radoje Vidović, s.r.

Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamenta Federacije BiH
Fehim Škaljić, s.r.